

SLHF

Sveriges Ledarhundsförare

2022-10-26

Dnr: S2022/03154

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sof@regeringskansliet.se

Kontakt: Åsa Engman, ordförande

info@slhf.net

Remissyttrande gällande ds 2022:16 ledarhundar

Inledning

Föreningen Sveriges Ledarhundsförare (SLHF) är en rikstäckande förening av och för personer med dispositionsrätt till ledarhund. Vi driver intressepolitiska frågor rörande ledarhundar samt erbjuder mötesplatser och fortbildning för våra medlemmar. Vi organiserar år 2022 nästan hälften av alla Sveriges ledarhundsförare. I och med det utgör vi den största sammanslutningen av ledarhundsförare i landet.

Vi lämnar härmed vårt remissyttrande över departementskrivelsen om ledarhundar (ds 2022:16).

Vi baserar vårt ställningstagande på vår erfarenhet av att vara ledarhundsförare, synpunkter från våra medlemmar och andra aktörer inom området, samt också många års erfarenhet av att ha Synskadades Riksförbund (SRF) som huvudman för ledarhundsverksamheten. De fem senaste åren har vi även haft återkommande möten med Myndigheten för delaktighet (MFD) i syfte att utbyta information och synpunkter kring ett eventuellt övertagande av ledarhundsverksamheten. Därutöver har vi tagit del av MFD:s skriftliga konsekvensanalys gällande ett övertagande.

Sammanfattning

SLHF avstyrker förslaget om en flytt av ledarhundsverksamheten till Myndigheten för delaktighet (MFD), då ett ställningstagande i den riktningen hade krävt en bredare utredning. Vi tar inte helt avstånd från en modell med en förvaltningsmyndighet som huvudman, men vi anser att även detta är otillräckligt utrett. Vår uppfattning är att Synskadades Riksförbund (SRF) med sin unika kunskap och erfarenhet av situationen för personer med svår synnedbjudning/blindhet, borde vara bäst lämpade att ansvara för ledarhundsverksamheten. Vi ser dock behov av förbättring vad gäller delar av myndighetsutövningen och uppföljning av ledarhundsekipagen i nuvarande verksamhet. Vi är således positiva till att ledarhundsverksamheten ses över och utvecklas. I övrigt tillstyrker vi promemorians förslag rörande statens ansvar över ledarhundsverksamheten. Oavsett hur ledarhundsverksamheten kommer organiseras framöver välkomnar SLHF en översyn av ledarhundslagen och är positiva till de förändringar som föreslås.

Synpunkter på avsnitt 5.2:

Ledarhundsverksamheten ska föras över till en förvaltningsmyndighet

SLHF väljer att varken av- eller tillstyrka förslaget. Vi tar inte helt avstånd från en modell med en förvaltningsmyndighet som huvudman, under förutsättning och bred förvisning om att detta skulle vara det mest fördelaktiga alternativet ur ett långsiktigt perspektiv. Vi ser dock behov av en mer genomgripande utredning av vilken eller vilka som skulle vara mest kvalificerade att driva verksamheten. Vi menar att en sådan utvärdering även borde inkludera nuvarande huvudman.

Ledarhundsverksamhet rymmer såväl nischad kompetens kring ledarhund som kunskap om att leva med svår synnedbjudning/blindhet. Den som ska ansvara för ledarhundsverksamheten måste tillförsäkra att dessa specifika kompetenser finns att tillgå.

De fördelar vi ser med en förvaltningsmyndighet handlar i huvudsak om myndighetsutövning, då kompetens gällande detta skulle stärka den enskildes rättssäkerhet. Samtidigt bör påpekas att erfarenheten av myndighetskontakter inte är odelat positiv bland våra medlemmar. Det finns en oro kring att en förvaltningsmyndighet som huvudman för ledarhundsverksamheten skulle innebära mer byråkrati, ett bristande individperspektiv och begränsade möjligheter till inflytande över verksamheten på ett övergripande plan.

SLHF har erfarit stora fördelar med att ledarhundsverksamheten bedrivits nära den ideella föreningen SRF, som besitter exklusiv kompetens kring situationen för personer med svår synnedbjudning/blindhet. Därmed har de stor förståelse för den betydande skillnad som en ledarhund kan medföra när det gäller individens möjlighet att leva ett mer aktivt och självständigt liv. De har mångårig erfarenhet av att driva verksamheten och har därigenom

erhållit en nyanserad helhetssyn på alla de sammanhängande delar som ledarhundsverksamhet innebär. Vår upplevelse är dock att nuvarande verksamhet också påvisat vissa brister, exempelvis när det gäller kontinuerlig uppföljning av ledarhundsekipagen, kompetensförsörjning, dokumentation och handläggning. Vi menar att verksamheten skulle kunna tjäna på att ses över och utvecklas. Vår uppfattning är att det skulle vara relevant att titta på hur ledarhundsverksamhet organiseras i andra länder som likt Sverige har en statligt finansierad ledarhundsverksamhet, exempelvis Norge eller Schweiz.

Synpunkter på avsnitt 5.3:

Ledarhundsverksamheten bör föras över till Myndigheten för delaktighet

SLHF avstyrker förslaget. Detta med hänvisning till att förslaget inte föregåtts av en grundlig utredning av vilken förvaltningsmyndighet som är bäst lämpad att ansvara för ledarhundsverksamheten. Varken den analys som MFD gjort av sin egen förmåga att driva verksamheten eller Vår medverkan i deras referensgrupp har övertygat oss om att MFD bör vara huvudman för ledarhundsverksamheten.

Den som ansvarar för ledarhundsverksamhet behöver förstå förhållandet mellan helhet och delar i den långa sambandskedjan som utgör grunden till varje välfungerande ledarhundsekipage. Med sambandskedjan avses tillgång på lämpliga ledarhundsämnen, villkor som möjliggör att yrkesdressörer kan fortsätta utbilda ledarhundar men även utbilda nya ledarhundsdressörer, grundliga utredningar av den som ansöker om dispositionsrätt, slutprov av ledarhundar, väl genomförda matchningar mellan förare och hund, samt därefter god utbildning och uppföljning av varje ledarhundsekipage under hela ledarhundens arbetsliv. MFD har inte presenterat tillfredställande svar gällande hur upphandlingar kan påverka de olika delarna i sambandskedjan.

MFD är en kunskapsmyndighet som på olika sätt arbetar med genomförandet av politik kopplad till funktionsnedsättning. Detta sker genom kunskapsspridning, genom analys av utvecklingen på området, samt genom att ha en rådgivande funktion i förhållande till myndigheter och andra samhällsaktörer. Ledarhundsverksamhet har en särskilt riktad uppgift för en specifik målgrupp och ansvar för denna fodrar en unik kompetens. En rad olika individuella bedömningar måste göras till exempel ställningstagande gällande dispositionsrätt och matchning mellan ledarhund och förare. Verksamheten rymmer även en mängd praktiska moment såsom uppföljning av ledarhundsekipagen och tillhandahållande av lämplig utrustning.

lakttaget MFD:s mer övergripande roll har vi således svårt att se att det kan finnas utrymme för den specialkompetens som krävs för vår målgrupp. Vi har också svårt att se hur en så operativ verksamhet som ledarhundsverksamheten, skulle kunna införlivas i denna roll. MFD har inte heller någon tidigare erfarenhet av myndighetsutövande uppgifter vilket vi ser som en stor nackdel. Myndigheten har dock en viktig roll när det gäller att ansvara för upphandlingen av ledarhundar samt att vara behjälplig med att formulera avtalen med

leverantörer. Vi menar också att MFD i högre grad skulle kunna ha en stödjande roll i att öka ledarhundsförarens möjlighet till delaktighet i samhället.

Synpunkter på avsnitt 5.7:

Villkor för att beviljas en dispositionsrätt till ledarhund

SLHF tillstyrker förslaget om att kravet på stabil social situation slopas vid bedömningen av ansökan om dispositionsrätt. Vi instämmer i att kravet på att sökanden ska ha förmågan att ge hunden god omsorg och goda levnadsvillkor borde vara tillräckligt.

Då vi finner det otydligt i promemorian vill SLHF också påtala att bedömningen av en persons lämplighet som ledarhundsförare bör följa samma förfarande som idag, där syncentralerna gör en första bedömning varefter den sökande utreds vidare av ledarhundskonsulent.

Vi vill också lämna en kommentar till begreppet ledsyn. Detta är inte oproblematiskt och av det skälet förekommer begreppet numera sparsamt inom hälso- och sjukvården. Vi menar att det skulle vara en fördel att se över vilka begrepp som ska nyttjas i kommande lagtext. Det skulle kunna vara adekvat att använda den klassificering av synnedsättning som tillämpas av WHO och Socialstyrelsen sedan 2010. Utöver synskärpenivå behöver hänsyn tas till övriga synfunktioner som exempelvis synfält och mörkerseende för en helhetsbedömning. Vi vill också understryka att det finns goda skäl för en särskild bedömning när det gäller förare med dövblindhet. Detta då en kombination av syn- och hörselnedsättning medför extra svårigheter vid orientering och förflyttning.

Vi har även en synpunkt kring nuvarande åldersgräns. En ledarhund kan vara ett ovärderligt hjälpmedel för självständighet och delaktighet för såväl yngre som äldre personer. SLHF rekommenderar vidare utredning gällande eventuell sänkning av åldersgränsen.

Synpunkter på avsnitt 5.9:

Krav på utbildning och veterinärvård

SLHF understryker vikten av grundutbildning och fortbildning för ledarhundsekipagen. Vi ser ett behov av återkommande utbildningstillfällen under ledarhundens tid i tjänst. Att genomgå utbildning tillsammans med sin ledarhund utvecklar ekipagets samarbete och ökar därmed möjligheten att nyttja ledarhundens funktion. Vi ser också ett behov av systematisk uppföljning, där huvudmannen för verksamheten återkommande förvissas sig om att varje ledarhundsekipage fungerar och mår väl tillsammans.

Gällande veterinärvården oroas SLHF av att MFD avser att anlita distriktsveterinärerna för planerade kontroller, utan att ha presenterat en tydlig plan för de fall då detta inte är praktiskt genomförbart. För en del förare skulle besök hos distriktsveterinär kräva långa, kostsamma och tidskrävande resor, oförenliga med såväl individens vardag och ekonomiska förutsättningar som med gällande färdtjänstregler. SLHF menar att ledarhundsförare måste ges möjlighet att anlita valfri veterinär för att det ska vara praktiskt möjligt för förarna att tillgodose den hälsokontroll och den vård ledarhundarna har behov av.

Synpunkter på avsnitt 5.11:

Återkallelse av dispositionsrätt och återtagande av tilldelad ledarhund

SLHF ser positivt på möjligheten till rättelse i de fall där man upptäckt smärre brister hos en dispositionsrättsinnehavare. Det är dock av yttersta vikt för oss att hundens välmående alltid kommer i första hand. Behovet av rättelse borde dock inte vara så stort förutsatt att utredningen av den som ansökt om dispositionsrätt är grundlig och ledarhundsekipaget därefter ges fortlöpande stöd och uppföljning.

SLHF ser också behov av möjlighet till rättelse i fall där hundens tjänstbarhet utreds av beteenderelaterade skäl. Föraren bör ha rätt till utbildning och support i syfte att öka chanserna att hunden kan behållas i tjänst.

Synpunkter på avsnitt 6:

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Vår uppfattning är att det är orimligt att eventuella lagändringar ska träda i kraft den 1 juli 2023. Med hänvisning till att vi förordar en mer gedigen utredning av hur ledarhundsverksamheten bör vara organiserad kan vi inte uttala oss om lämplig tidpunkt för en eventuell överflyttning till ny huvudman.

Övrigt

Vi uppmuntrar ett fortsatt arbete kring ledarhundsverksamheten och ledarhundslagen, där vi menar att ledarhundsförarnas perspektiv måste tas i beaktande. Vi efterfrågar en verksamhet som är transparent och rättssäker och som verkar för så väl ledarhundsförarnas som ledarhundarnas bästa. Vi förare måste ges möjlighet att påverka både hur ledarhundsverksamheten ska organiseras samt hur den faktiska verksamheten bedrivs.

Vi kan inte nog betona den betydelse som ledarhunden har när det gäller möjligheten för personer med svår synnedsättning/blindhet att leva ett liv som i högre utsträckning bygger på egna val. Våra medlemmar vittnar återkommande om vilken enorm skillnad ledarhunden gör för dem när det gäller att kunna ta sig till arbete/studier, delta i fritidsaktiviteter och

överbudtaget vara delaktiga i samhället. I jämförelse med våra nordiska grannländer är vi förhållandevis få ledarhundsförare i Sverige och vi skulle vilja att fler kunde få den fantastiska möjligheten att ha en ledarhund som hjälpmedel.

SLHF ser allvarligt på att vi i dagsläget inte har möjlighet att nyttja detta statligt finansierade hjälpmedel i alla delar av samhället, till följd av en bristande diskrimineringslagstiftning. Detta innebär inskränkningar i såväl ledarhundarnas funktion som förarnas livsföring. Vi anser att även denna fråga behöver prioriteras av regeringen framöver.

Med vänliga hälsningar,

Styrelsen för Sveriges ledarhundsförare (SLHF)